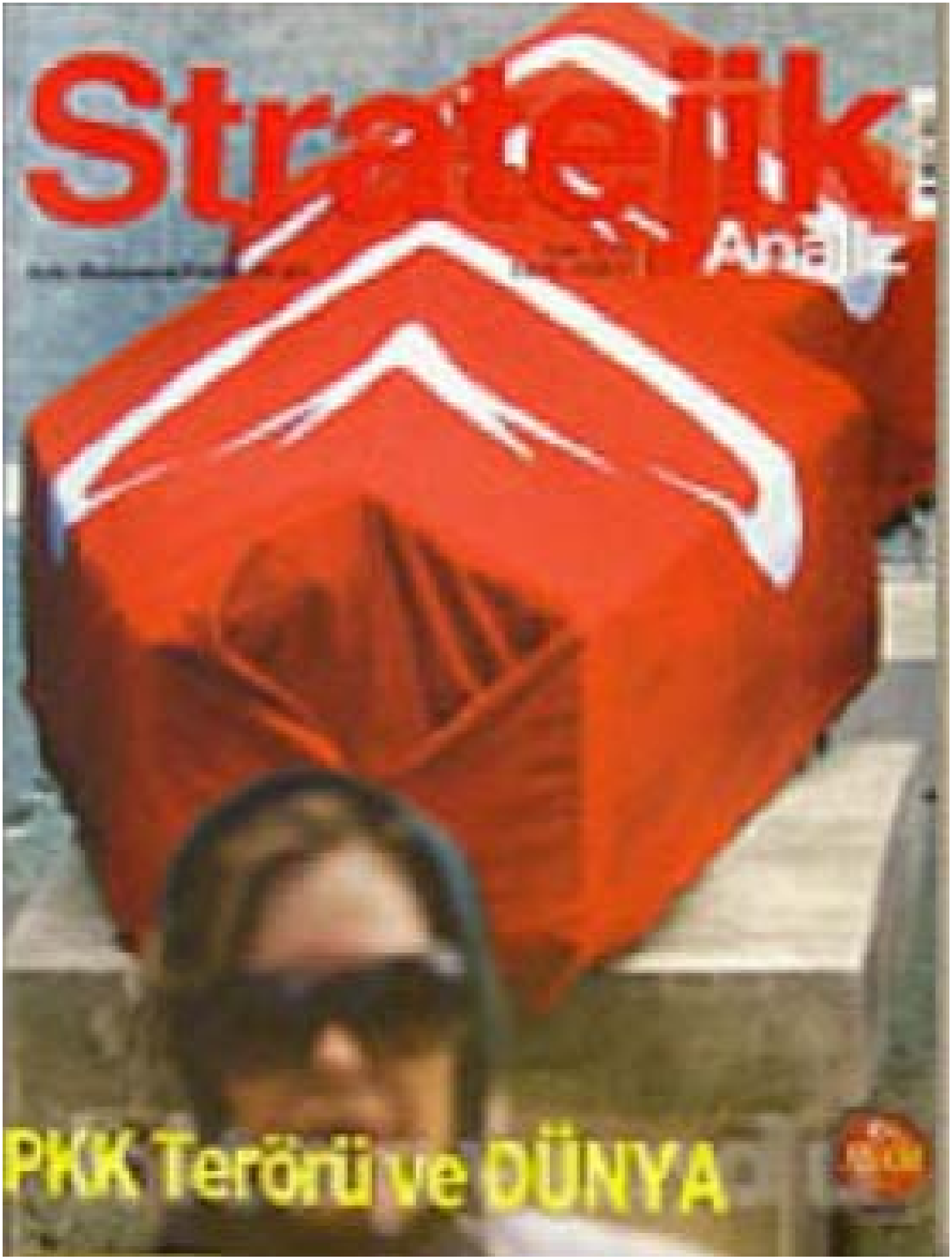
Stratejik Analiz

PKK Terörü ve DÜNYA

Ramazan **ERDAĞ***
ramazanerdag@mynet.com

TÜRKİYE'NİN BM GÜVENLİK KONSEYİ GEÇİCİ ÜYELİĞİ

BM Güvenlik Konseyi'nde Türk heyeti.

Türkiye, 2009-2010 dönemi için yapılacak Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) Geçici Üyelik seçimleri için çalışmalarını sürdürüyor. Adaylık başvurusunu 21 Temmuz 2003'de yapan Türkiye, beş ayrı coğrafi gruptan adayların belirlendiği seçimlere "Batı Avrupa ve Diğer Ülkeler" grubundan katılıyor. Bu grupta, Avusturya ve İzlanda da Türkiye gibi adaylığını açıklamış durumda.

Bilindiği üzere Güvenlik Konseyi, Birleşmiş Milletler'in en önemli ve en kritik kararlarının alındığı organ. Konsey, pek çok uluslararası sorunun ve çatışmanın seyrini etkileyecek biçimde sürece müdahil olabiliyor. BM teşkilatında diğer organların aldığı kararlar tavsiye niteliğinde olmasına karşın Güvenlik Konseyi'nin kararları bağlayıcı olabiliyor. Konsey, beşi daimi (ABD, İngiltere, Fransa, Çin, Rusya) ve onu geçici olmak üzere onbeş üyeden oluşuyor. Geçici üyelikler iki yıllık dönemler için seçiliyor. Her üye ülkenin bir oy hakkı bulunuyor. Kararlar daimi üyelerden hiçbirinin veto etmemesi koşuluyla, 15 üye ülkeden en az dokuzunun olumlu oyuyla alınıyor. "Veto Kartı" olarak da adlandırılan daimi ülkelerin bu hakkı karar mekanizmasındaki en önemli koz olarak değerlendiriliyor. Ancak "dokuz olumlu" oy şartı nedeniyle geçici üyelerin pozisyonları da oldukça önemli.

Türkiye daha önce 1951-52, 1954-55 ve 1961 yıllarında Konsey'de geçici üye olarak yer almıştı. 2009-2010 dönemi geçici üye ülkelerin seçimi 2008 yılında BM'nin 63'üncü Genel Kurulu'nda yapılacak. Geçici adaylığa seçilebilmek için 192 üyeli Genel Kurul'da en az üçte iki çoğunluğunun yani 128 ülkenin desteğini almak gerekiyor. Türkiye bu doğrultuda adaylığını açıkladığı tarihten itibaren yoğun diplomasi yürütüyor. Artan diplomatik girişimlerden öte Türkiye'nin on yıllardır "yurtta barış dünyada barış" ilkesi temelinde uluslararası barış ve istikrara katkısı üyelik şansını güçlendiren faktörlerden biri. Üyelerinin büyük bölümü BM üyesi olan İslam Konferansı Örgütü (İKÖ) Türkiye'nin üyeliğine desteğini ilan etmiş durumda. İKÖ nezdinde yürütülen aktif politikalar ve örgütün Genel Sekreteri Ekmeleddin İhsanoğlu'nun takdir edilen performansı, Ankara'ya verilen desteğin güçlenmesinde etkili oldu.

* *Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Programı*

Türkiye'nin üyelik şansının yüksek olmasında, Türk Dışişleri'nin uzun yıllardır bizzat konuyla ilgili olarak atanan koordinatör büyükelçilerle çeşitli ülkelerin başkentlerinde kesif bir diplomasi yürütmesi belirleyici oldu.

BMGK geçici adaylığı için gerekli şartlar BM Yasası'nda belirtilirken şu ifadelere de yer veriliyor: "Adaylığını koyan BM üyelerinin uluslararası barış ve güvenliğin muhafazasına ve teşkilatın diğer amaçlarına katkısı..." Bu ifade pratikte BM barış koruma operasyonlarına katkı olarak yorumlanmaktadır. İşte, BM'nin kurucu üyelerinden olan Türkiye'nin bu doğrultuda uzun yıllardır BM misyonlarına yaptığı önemli katkılar, şimdi Türkiye'nin adaylık sürecinde şansını ciddi biçimde güçlendiriyor. Türkiye son olarak 2006 yılında Lübnan'a yerleştirilen BM Uluslararası Barış Gücü'ne (UNIFIL) katılmıştı. Türkiye ile yarışan Avusturya ve İzlanda da aynı şekilde barışı koruma operasyonlarında aktif rol alarak desteklerini arttırma çabasındalar. BM barışı koruma operasyonlarına katkının Güvenlik Konseyi geçici üyeliğine seçilme için önemi Ekim 2006'da yapılan seçimlerde açıkça görülmüştü. Asya için ayrılmış koltuğa talip olan Endonezya, Güney Kore ve Nepal, BM barış gücü operasyonlarına asker göndermek için yoğun çaba içinde olmuşlardı.

Geçici Üyeliğin Avantajları ve Güçlükleri

Güvenlik Konseyi'ni hâlihazırda ve herhalukarda uluslararası politikanın şekillenmesinde en başta gelen karar mekanizmalarından biri olarak nitelemek yanlış olmayacak. Türkiye geçici üye olması durumunda, BM'nin uluslararası gündemde müdahil olduğu en sıcak konu başlıklarıyla çok daha yakından ilgilenmek durumunda olacak. BMGK'nın fiilen içinde yer almak Türkiye'ye uluslararası toplumun saygın bir üyesi olarak prestijini arttırmanın ötesinde, ulusal çıkarlarını BM gibi bir uluslararası platformda en yüksek perdeden çok daha aktif biçimde savunma fırsatı sunacak. Türkiye'nin, dünyanın farklı bölgelerindeki uluslararası kriz ve sorunların çözümüne yaptığı katkılar Ankara'ya Türk dış politikasının öncelikleri konusunda "geri dönüşler" sağlayabilir. Bu çerçevede en önemli katkının Kıbrıs meselesinde görülmesi mümkün olabilir. Halihazırda Türkiye Yunan-Rum tarafı karşısında psikolojik ve diplomatik üstünlüğe sahip ancak mesele Ankara'nın itirazlarına rağmen BM mekanizmaları yerine Avrupa Birliği mekanizmaları içinde müzakere edilmeye çalışılıyor. Ayrıca, Güvenlik Konseyi'nin Kıbrıs konusunda inisiyatif almasını engelleyen tıkanıklar yaşanıyor. İşte Türkiye'nin Konsey'deki aktif varlığı böyle bir dönemde anahtar rol oynayabilir. Türkiye Kıbrıs meselesindeki sürecin BM platformunda tutulması için daha etkili olabilir. Türkiye'nin geçici üyelik fırsatının en iyi şekilde değerlendirmek isteyeceği bir diğer konu da hiç şüphesiz Irak'ın geleceği olacak. Türkiye uzun süredir ısrarla Birleşmiş Milletler'in Irak'taki sürece müdahil olmasını istiyor. BM'nin rolü özellikle Kerkük'ün geleceği açısından önemli. Irak Kürt liderliğinin Kerkük konusundaki "hırs"larının burada etnik temizlik ve hileli bir idari/siyasi ilhakla sonuçlanmasından endişe ediliyor. BM'nin Kerkük'ün durumunun "normalleştirilmesi"nde yetkili hale gelmesi, Türkiye başta olmak üzere tüm bölge ülkelerini rahatlatacak. Kıbrıs ve Irak meselelerine ek olarak, Karadeniz-Kafkasya bölgesindeki sorunlar da BMGK üzerinden Türkiye'yi çok daha yakın biçimde meşgul edebilir.

Türkiye, 2009-2010 dönemi için yapılacak Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Geçici Üyelik seçimleri için çalışmalarını sürdürüyor. Türkiye, beş ayrı coğrafi gruptan adayların belirlendiği seçimlere "Batı Avrupa ve Diğer Ülkeler" grubundan katılıyor. Bu grupta, Avusturya ve İzlanda da Türkiye gibi adaylığını açıklamış durumda.

BMGK Geçici Üyeliği'nin Türkiye için getirilerinden söz ederken olası bazı güçlüklerin de göz önünde bulundurulmasında ve şimdiden hazırlıklı olunmasında fayda var. Özellikle İran'ın uluslararası sistemle olan sorunları olası güçlüklerin başında geliyor. Türkiye, İran'ın şüpheyle karşılanan nükleer çalışmaları konusunda uzun süredir soğukkanlı bir tutum sergilemeye çalışıyor. ABD'nin İran'a karşı sert yaptırımlar uygulanması konusunda Türkiye'yi kendi kampına çekme uğraşlarının bir süredir Ankara'yı bunalttığı söylenebilir. Nitekim Türkiye, AB'nin diplomasiye öncelik veren tutumuna paralel bir pozisyon almış durumda ve gerek PKK meselesi gerek Irak'ın geleceği konusunda desteğine ihtiyaç duyduğu Tahran ile ilişkilerde problem alanları oluşmasını istemiyor. İşte böyle bir ortamda, Türkiye'nin BMGK'daki üyelik süreci İran konusundaki tutumunun özellikle ABD tarafından daha büyük bir sorun olarak algılanmasına ve Vaşington'un baskısının artmasına neden olabilir.

Neticede, Ankara'nın 2003 yılından bu yana yürüttüğü diplomasi ve Türk dış politikasının parametreleri sayesinde Türkiye'nin BMGK geçici üyeliğine seçilme şansının yüksek olduğu ve bu pozisyonun Türkiye için fırsatların daha fazla olduğu ancak bazı sorunların daha sıcak biçimde hissedileceği bir sürecin kapısını aralayacağı söylenebilir.